

Streszczenie rozprawy

Odzyskana tożsamość. Natalia Gałczyńska jako figura literacka i pisarka – w perspektywie krytyki feministycznej

Niniejszej rozprawie patronują dwie koncepcje historycznoliterackie wypracowane na kanwie krytyki feministycznej – rewizji, a więc ponownego czytania męskiego tekstu, by na jego podstawie zrekonstruować obraz kobiety, oraz ginokrytyki rozumianej najogólniej jako skupienie na specyfice kobiecego tekstu. Jednym z postulatów drugiego z przedstawionych nurtów jest przywracanie głosu pisarkom, które z różnych przyczyn znalazły się poza obszarem zainteresowania historyków literatury.

Natalia Gałczyńska w świadomości czytelników jawi się przede wszystkim jako żona poety Konstantego Ildefonsa, bohaterka literackiej legendy, której źródła należy upatrywać w utworach poetyckich autorstwa Gałczyńskiego. Założeniem dysertacji jest omówienie sposobów konstruowania figury literackiej, jaką staje się Srebrna Natalia, a następnie prześledzenie, jak, między innymi za sprawą własnej twórczości, żona poety odzyskuje własną podmiotowość.

W pierwszym rozdziale pracy omówiono pokrótce główne założenia krytyki feministycznej, ze szczególnym zwróceniem uwagi na nurt rewizjonistyczny i ginokrytyczny, ponieważ te dwa spojrzenia stały się punktem wyjścia do konstrukcji dwóch kolejnych rozdziałów. Podjęto próbę opisanie kategorii „żony poety” ze wskazaniem na jej kulturową konstrukcję (m.in. opozycja *prywatne/ publiczne*, stereotyp żony artysty) oraz wskazano możliwości swoistego odzyskiwania tożsamości (m.in. teoria podmiotów nomadycznych Rosi Braidotti). W tym rozdziale przedstawiono również sylwetki Stefanii Tuwim, Anny Iwaszkiewicz oraz Ireny Parandowskiej, by prześledzić, w jaki sposób w ich biografii funkcjonuje kategoria „żony poety”.

Punktem wyjścia rozważań składających się na drugi rozdział rozprawy jest legenda personalna (termin omówiony za A. Z. Makowieckim) Natalii Gałczyńskiej biorąca swój początek w liryce Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego oraz uzupełniana w korespondencji i wspomnieniach biograficznych (również dziennikach i pamiętnikach). Celem jest przeanalizowanie, na ile w utworach innych poetów piszących o Natalii Gałczyńskiej powtarza się model stworzony przez K. I. Gałczyńskiego. Efektem badań jest stworzenie

korpusu określeń składających się na figurę poetycką Natalii Gałczyńskiej oraz wykazanie, że jej wykreowany przez Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego portret znajduje się w opozycji do autoportretu poety. Prześledzenie relacji wspomnieniowych pozwoliło wykazać, że legenda Natalii Gałczyńskiej ma, podobnie jak legenda K. I. Gałczyńskiego, jasne i ciemne aspekty. Analizie poddano również „opowieść Natalii” – pisaną w pierwszej osobie historię, którą Kira Gałczyńska miała spisywać w zeszytach z braku odpowiedniego sprzętu nagrywającego. Natalia Gałczyńska nie pozostawiła po sobie żadnych dzienników, które bezspornie stanowiłyby jej własne świadectwo. Rekonstruowana opowieść żony poety jest dowodem na to, że nadal funkcjonuje ona jedynie jako kreacja, w słowach innych. Sprawia to, że głos Natalii Gałczyńskiej daje się odczytać jedynie w prowadzonej przez nią korespondencji oraz własnej twórczości.

Celem drugiego etapu badań była analiza twórczości Natalii Gałczyńskiej, ze szczególnym uwzględnieniem lat 1953 – 1976, czyli okresu po śmierci K. I. Gałczyńskiego. Omówiono tutaj wybory gatunkowe dokonane przez Natalię Gałczyńską, która sięga do tradycji powieści dla dziewcząt oraz powieści podróżniczej. Zwrócono także uwagę na biograficzny aspekt tej prozy związany m.in. z możliwością odbywania dalekomorskich podróży. Głównym problemem badawczym stała się kwestia kształtowania kobiecej tożsamości przez protagonistki pięciu powieści Natalii Gałczyńskiej. Analizie poddano główne motywy przewijające się w tej prozie, ze szczególnym zwróceniem uwagi na wykorzystywanie elementów baśniowych oraz motywu podróży edukacyjnej. Prześledzenie twórczości prozatorskiej Natalii Gałczyńskiej wykazało między innymi, że staje się ona miejscem swoistego dialogu z poezją Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego. Przede wszystkim jednak zwrócono uwagę na to, w jaki sposób autorka na nowo definiuje swoją tożsamość – gdy wychodzi z roli jedynie żony poety i staje się pisarką i podróżniczką – a więc odzyskuje dla siebie utracony wcześniej głos.

Kleś. A. H.